

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

להסכם בין כתר ספרים (2005) בע"מ לבין הוצאת הקיבוץ המאוחד בע"מ

1. פתח דבר

ביום 27 בנובמבר 2006 הונחה על שולחני בקשה לפטור מאישור בית הדין להגבלים עסקיים להסכם שיווק והפצה בין כתר ספרים (2005) בע"מ לבין הוצאת הקיבוץ המאוחד בע"מ, הכולל מספר כבילות. בקשה זו הוגשה במסגרת הודעות מיזוג שהגישו הצדדים לבקשת הפטור, אך בסופו של יום הצדדים בחרו למשוך את הודעות המיזוג ולהסתפק בבקשת פטור להסכם השיווק וההפצה בלבד. הסכם שיווק משותף של הוצאות לאור מתחרות הוא הסדר כובל בפני עצמו. בנוסף, כולל ההסכם כבילות פרטניות ובהן מינוי כתר ספרים למפיצה הבלעדית של ספרי הקיבוץ המאוחד, מעורבות הקיבוץ המאוחד בקביעת מחיר הספרים ללקוחות כתר ספרים וקביעת תקרת מחיר לשבוע הספר.

לאחר שבחנתי את הסכם השיווק וההפצה, את הכבילות המצויות בו ואת השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילות שבהסכמים, כאשר תקופתן מוגבלת לארבע שנים, אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשווקים כאמור, כי עיקר ההסכם אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלה מצאתי כי ההסכם ראוי לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 ("החוק").

2. ההסכם והשפעתו על התחרות

2.1 הצדדים וההסכם

2.1.1 כתר ספרים, כתר הוצ"ל וסטימצקי

כתר ספרים היא חברה פרטית בבעלות סטימצקי 2005 בע"מ (50%) ("סטימצקי") וכתר הוצאה לאור בע"מ (50%) ("כתר הוצ"ל"). כתר ספרים עוסקת בהוצאה לאור של ספרים בעברית ובהפצת

ספריה וספרים של הוצאות לאור אחרות. כתר ספרים היא מיזם משותף של סטימצקי ושל כתר הוצ"ל, אשר קיבל בשנת 2005 פטור לפי סעיף 14 לחוק למשך 7 שנים¹.

כתר הוצ"ל עוסקת בהדפסה של כותרים ישנים (back-list) בעברית. פעילותה בתחום ההוצאה לאור של ספרים חדשים וכן בתחום ההפצה בכלל מרוכזת בידי כתר ספרים.

סטימצקי היא בעלת רשת חנויות הספרים הגדולה בארץ, המונה כמאה וחמישים חנויות. סטימצקי עוסקת גם בהדפסה של כותרים ישנים, שהוצאו על ידיה בעבר, וכמו כתר הוצ"ל, אף היא מרכזת את פעילות ההוצאה לאור של ספרים חדשים בידי כתר ספרים.

2.1.2 הקיבוץ המאוחד

הקיבוץ המאוחד (להלן גם "הקבה"מ") היא חברה פרטית בבעלות חברה להשקעות ומפעלים בע"מ (מיסוד התנועה הקיבוצית המאוחדת), ותאגידים שונים מיסוד הקיבוץ הארצי. החברה עוסקת בהוצאה לאור של ספרים בעברית (בשנת 2002 מוזגה הוצאת ספריית פועלים לתוך הוצאת הקיבוץ המאוחד).

2.1.3 ההסכם

לכתחילה היתה בקשת הפטור חלק מהודעות מיזוג שהגישו הצדדים, שעניינן היה רכישת מחצית מהזכויות בקיבוץ המאוחד על-ידי כתר ספרים. אלא שלאחר בדיקת הרשות בחרו הצדדים למשוך את הודעות המיזוג, וביקשו לקיים ביניהם רק את הסכם השיווק וההפצה, כאשר הם מעמידים את תקופת הפטור המבוקש על ארבע שנים בלבד.

ענייננו בהסכם שיווק והפצה לפיו תשווק כתר ספרים באופן בלעדי את ספרי הקיבוץ המאוחד. בנסיבות מסוימות תהיה הקיבוץ המאוחד רשאית למכור את ספריה במכירה ישירה, כגון באתר האינטרנט שלה וספרים שהוחזרו על-ידי כתר ספרים. מכירת הספרים תתבצע בתנאי משגור, והבעלות על הספרים תישאר בידי הקיבוץ המאוחד עד למכירתם הלאה על-ידי כתר ספרים.

בהסכם השיווק וההפצה מספר כבילות. ההסכם מקנה לכתר ספרים זכות בלעדית לשווק את ספרי הוצאת הקיבוץ המאוחד (ישנים וחדשים) למעט בערוצי שיווק מסוימים; ההסכם מתנה בהסכמת הקיבוץ המאוחד מתן הנחות על-ידי כתר ספרים לרוכשים את ספרי הקיבוץ המאוחד; ההסכם מחייב את הקיבוץ המאוחד לקבוע מחיר קטלוגי מקסימלי לשבוע הספר, שיהא לא יותר מ-80% מן המחיר הקטלוגי לשאר ימות השנה.

¹ החלטה בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין סטימצקי גרופ בע"מ, כתר הוצאה לאור בע"מ וכתר ספרים בע"מ (חברה בייסוד), 2005 הגבלים עסקיים 5000070

הסכם ההפצה המקורי היה לחמש שנים, ותקופתו מוארכת אוטומטית בחמש שנים נוספות, למעט אם הקיבוץ המאוחד תחליט שלא להאריכה. עם זאת, הצדדים העמידו, כאמור, את תקופת הפטור שהם מבקשים על ארבע שנים בלבד, ללא הארכה אוטומטית.

2.2 השפעת ההסכם והכבילות שבו על התחרות

הצדדים להסדר פועלים במספר תחומים משיקים: תחום ההוצאה לאור ותחום ההפצה, בהם פועלים שני הצדדים להסכם, ותחום המכירה הקמעונאית של ספרים, שבו פועלת סטימצקי בלבד. להסדר יש, לפיכך, היבטים אופקיים של חבירה בין מתחרים והיבטים אנכיים – חבירה בין חוליות שונות בשרשרת השיווק של ספרים.

בהיבט האופקי הצדדים אינם חוברים לפעילות משותפת בתחום ההוצאה לאור. הם חוברים לשיווק משותף בלבד.

חבירה של מתחרים לשיווק משותף עולה כדי הסדר כובל². עם זאת, ניתן לפטור שיווק משותף כזה מאישורו של בית הדין, אם אינו פוגע פגיעה של ממש בתחרות. היקפה של הפגיעה בתחרות כתוצאה מחבירה לצורך הפצה משותפת יילמד מסך ההפצה המשותפת, בכלל ובחלוקה לתחומי הספרות השונים, מן התוספת שהשיווק המשותף מקנה לצדדים, ממעמדם וכוחם וכן ממעמדם וכוחם של המתחרים בהם בפועל ובכוח.

החבירה להוצאת הקיבוץ המאוחד מקנה לכתר ספרים, בהתאם לנתוני שנת 2006, כרבע מהפצת הספרים בישראל. גם בחלוקה לתחומי ספרות מובחנים, תוספת נתח השוק בעקבות ההסכם אינה כזו הצפויה להביא לפגיעה בתחרות.

מול ההוצאות שיופצו על ידי כתר ספרים מתחרות הוצאות ספרים בעלות נתח שוק משמעותי, שאינן מופצות על-ידי כתר ספרים, כגון כנרת-זב"מ-דביר והוצאת ידיעות אחרונות. כן קיימים בשוק מפיצים בעלי נתחי שוק משמעותיים, המפיצים את ספריהן של הוצאות הספרים המתחרות.

על כן, נראה שבהיבט האופקי חבירה של הקיבוץ המאוחד ליתר ההוצאות המופצות על-ידי כתר ספרים אינה מעלה חשש תחרותי.

בהיבט האנכי נבחן החשש הבא. מבדיקות שעשו כלכלני רשות ההגבלים העסקיים עלה, כי לרשת חנויות ספרים כסטימצקי ומתחרתה הגדולה ביותר, צומת ספרים, יש יכולת להסיט את המכירות בחנויותיה לטובת הוצאות ספרים מסוימות, על חשבון הוצאות ספרים אחרות. בהתאם עלה

² ר', למשל, ה"ע 3574,3666/00 פדריה הישראלית לתקליטים וקלטות ואח' נ' הממונה על ההגבלים העסקיים ואח', פסק דין מיום 29.4.04, בפסקאות 24-25 לפסק הדין; הסדרים כובלים בין יצרני אריזות מקרטון גלי – קביעה לפי סעיף 43 לחוק ההגבלים העסקיים, 1995 **הגבלים עסקיים** 3001361

החשש, כי כתוצאה מהחבירה הנוכחית תקדם סטימצקי את הוצאת הקיבוץ המאוחד, אשר תופץ על ידי כתר ספרים, על חשבון של הוצאות ספרים אחרות, באופן שיביא לפגיעה בהוצאות המתחרות ובתחרות. מהבדיקה עלה, כי חשש זה עלול היה להפוך למוחשי לו בחרו הצדדים לחבור בדרך של מיזוג ביניהם, כפי שהתכוונו מלכתחילה.

ברם, הישארותה של הוצאת הקיבוץ המאוחד גוף עצמאי בתחום ההוצאה לאור, וגוף היכול להינתק מכתר ספרים בתחום ההפצה לאחר ארבע שנים, מפחיתה באופן משמעותי את התמריץ שיש לסטימצקי לקדמה על חשבון הוצאות לאור אחרות. עובדה זו מפחיתה גם את התמריץ של סטימצקי לדחוק באופן הפוגע בתחרות את רגליהן של הוצאות ספרים אחרות. שכן, הוצאת הקיבוץ המאוחד עומדת על רגליה שלה, וסטימצקי אינה נהנית מפעילותה בתחום ההוצאה לאור גרידא, או מרווחיה בתחום זה. אשר לתחום ההפצה תוכל הקיבוץ המאוחד לבחור, עם תום ההסכם, במפיץ אחר, שסטימצקי אינה קשורה אליו. משמע, הנאה מרווחים בתחום ההפצה של ספרי הקיבוץ המאוחד אינה מובטחת לסטימצקי לאורך זמן.

שינוי זה בתמריצים העומדים בפני הצדדים, אשר מפחית את החשש לפגיעה בתחרות, הוא שמביא אותי לתת פטור להסכם השיווק וההפצה ביניהם, בעוד שהסתייגתי מחבירה מבנית בין הצדדים בדרך של מיזוג.

להלן אפנה לבחון את הכבילות הפרטניות שבהסכם.

2.2.1 כבילת השיווק הבלעדי

ההסכם מקנה לכתר ספרים זכות בלעדית לשווק את ספרי הקיבוץ המאוחד, למעט במקרים מסוימים. כבילה זו מטרתה לחסוך לקיבוץ המאוחד את עלות הפצת הספרים באמצעות מפיץ עצמאי.

הסכמי הפצה בלעדית מקובלים בענף הספרים. אחת הסיבות לכך היא זכויות ההחזרה הנרחבות בענף. כאשר ספריה של אותה הוצאה לאור מופצים לאותן חנויות על-ידי מספר גורמים, קשה לאתר את הגורם ששיווק את הספרים שהוחזרו ולחייבו בגין ההחזרה.

בנסיבות אלה, ובהתחשב באמור לעיל ביחס לקיומם של מתחרים בעלי נתחי שוק משמעותיים בתחום ההוצאה לאור וההפצה, מצאתי כי אין בהפצה הבלעדית של ספרי הקיבוץ המאוחד על-ידי כתר ספרים כדי להשפיע על חלק ניכר מן השווקים הרלוונטיים, או לפגוע בהם פגיעה של ממש, ואני מוצאת לנכון לפטור אותה מאישורו של בית הדין להגבלים עסקיים.

2.2.2 כבילת המחיר

ההסכם בין הצדדים מבטיח לקבה"מ, כי ההנחות הסיטונאיות והקמעונאיות בגין מכירת ספרי הקבה"מ לרשת סטימצקי ולגופים אחרים לא יעלו על ההנחות שנהגו לתת (ישירות או באמצעות "ספרות עכשיו", שהפיצה באופן בלעדי את ספרי הקיבוץ המאוחד בעבר) עובר לחתימת ההסכם, אלא בהסכמת הקיבוץ המאוחד.

הרציונל העומד בבסיס כבילה זו הוא, כי על פי ההסכם, תיעשה הפצת ספרי הקיבוץ המאוחד על-ידי בין כתר ספרים בדרך של מישגור (קונסיגנציה). משמעות הדבר היא שעד למכירה נשארים

הספרים בבעלותה של הקב"מ כאשר היא נושאת בסיכון שהם יינזקו או שלא יימכרו. היות שכן, מתקבל על הדעת, שהזכות לקביעת המחיר תשמר בידי הקיבוץ המאוחד. על כן מצאתי לנכון לפטור גם כבילה זו מאישורו של בית הדין להגבלים עסקיים.

2.2.3 מחיר קטלוגי לשבוע הספר

ההסכם בין הצדדים קובע, כי המחיר הקטלוגי של שבוע הספר יהיה לכל היותר 80% מהמחיר הקטלוגי לשאר ימות השנה. מדובר בנוהג מקובל בענף, אשר נועד לסייע בקיומו של שבוע הספר, הנהוג בענף מזה שנים רבות. לכבילה זו יש גם פן פרו תחרותי, בהיותה מגבילה את המחיר המקסימלי לצרכן ומונעת ממנו לעלות מעל לרף מסויים. בהתאם, ניתן גם לכבילה זו פטור מאישור בית הדין להגבלים עסקיים.

3. סוף דבר

לאחר שנועצתי עם הוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

תוקפו של פטור זה ארבע שנים מיום מתן החלטתי זו.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

מרב בארי

בתפקידי כממלאת מקום הממונה על
הגבלים עסקיים

ירושלים, י"ח בסיוון, תשס"ז

4 ביוני 2007